

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผล
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3
The Relationship Between the Instructional Leadership of School Administrators
and the Effectiveness of Schools Under
the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 3

ปิยะนัฐ โพธิ์โหม่ง^{1*} และ สรรฤดี ดีปุ²

Piyanut Phonong^{1*} and Sanrudee Deepu²

^{1*,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

^{1*,2} Department of Educational Administration, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima, Thailand.

^{1*} Corresponding Author, E-mail : Nutnrru@gmail.com

Received: 7 January 2026, Revised: 21 May 2026, Accepted: 10 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 313 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน ครูผู้สอน 284 คน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน (1970) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นโดยรวมของภาวะผู้นำเชิงวิชาการเท่ากับ 0.98 และประสิทธิผลของสถานศึกษา เท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .793$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aimed to study: 1) the instructional leadership of school administrators, 2) school effectiveness, and 3) the relationship between the instructional leadership of school administrators and school effectiveness under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 3. The sample consisted of 313 school administrators and teachers comprising 29 school administrators and 284 teachers. under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area 3 in academic year 2024, Stratified random sampling was used, with school districts serving as strata, and sample size was determined using the Krejcie and Morgan (1970) table. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire with an overall reliability of 0.98 for the instructional leadership scale and 0.98 for the school effectiveness scale. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product-moment correlation coefficient. The findings revealed that: 1) The instructional leadership of school administrators overall was at a high level, with the highest mean dimension being the establishment of school goals, vision, and mission. 2) School effectiveness overall was at a high level, with the highest mean dimension being the ability to adapt and improve schools. 3) The relationship between instructional leadership and school effectiveness overall showed a statistically significant positive correlation at a relatively high level (the .01 level), with a correlation coefficient of .793.

Keywords : Relationship, Instructional leadership, School Effectiveness.

1. บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาถือเป็นการกิจสำคัญในการยกระดับศักยภาพของประเทศ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในมิติเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสนับสนุนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ยกระดับคุณภาพสถานศึกษา และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566 ข) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ที่มุ่งพัฒนาทุนมนุษย์และให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นคุณภาพอย่างยั่งยืน

(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้ นโยบายรัฐบาลด้านการศึกษายังให้ความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหาร การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ตลอดจนสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงภาวะผู้นำทางวิชาการในการบริหารจัดการการเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จากนโยบายและแผนระดับชาติข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงจุดเน้นร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการบริหารจัดการวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพครูการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และประสิทธิผลโดยรวมของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566 ข)

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนถือเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา และมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องกำกับดูแลการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด ตลอดจนให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงมีบทบาทในการกำกับและควบคุมการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นตัวชี้วัดสมรรถนะของผู้บริหารโดยตรง ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2546 ก) ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษามีจุดเริ่มต้นจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำเชิงวิชาการได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ Hallinger and Murphy (1985) ได้เสนอแบบจำลองที่ครอบคลุมบทบาทของผู้บริหารตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารหลักสูตร การพัฒนาครู การนิเทศการสอน และการประเมินผล สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Weber (2002) และ Hughes (1997) ที่พบว่าสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงวิชาการในระดับสูง มักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับสูงและมีวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ Chel (2001) ยืนยันว่าภาวะผู้นำเชิงวิชาการ มีนัยสำคัญต่อคุณภาพสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการที่เข้มแข็งย่อมส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยตรง ภายใต้บริบทการศึกษาในศตวรรษที่ 21 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความซับซ้อนและท้าทายยิ่งขึ้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคตของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน ยืนยันว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการที่เข้มแข็งของผู้บริหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิผลของสถานศึกษาถือเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะชีวิต การเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อสังคม และประสิทธิภาพการบริหารภายในองค์กร ซึ่งล้วนต้อง

อาศัยภาวะผู้นำที่สามารถกำหนดทิศทางการวิชาการได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ Leithwood, Day, Sammons, Harris, and Hopkins (2006) ชี้ให้เห็นว่าการบริหารเชิงวิชาการเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของเบญจมาศ หนูไชยทอง (2561) ที่พบว่าสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงมักมีระบบการบริหารที่ชัดเจน มีกระบวนการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน ปัจจัยดังกล่าวจึงสะท้อนบทบาทสำคัญของภาวะผู้นำเชิงวิชาการในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เป็นเขตพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ จตุรัส บำเหน็จณรงค์ หนองบัวระเหวเทพสถิต เนินสง่า และซับใหญ่ มีสถานศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 163 แห่ง จากนโยบาย WE CHANGE MODEL ที่เน้นการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกระดับ เพื่อให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องสามารถปรับตัวให้ทันกับเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ท่ามกลางความหลากหลายดังกล่าว ผู้บริหารจึงต้องมีบทบาทเชิงรุกและแสดงภาวะผู้นำเชิงวิชาการอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้กับสถานศึกษาของตน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3, 2567)

ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาสนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารในเขตพื้นที่ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งหน่วยงานต้นสังกัด นักวิชาการ และสถานศึกษาทั่วไปที่ประสงค์จะพัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้นำเชิงวิชาการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

3. สมมติฐาน

ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

4. แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

วิโรจน์ สารรัตนะ (2557) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานวิชาการโดยให้บุคลากรโรงเรียนร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

รัตนา ดวงแก้ว (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่นอกจากให้ความสำคัญกับหลักสูตรและการเรียนการสอนแล้วยังต้องจัดการองค์การให้มีวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 และสร้างความไว้วางใจให้ครูและนักเรียนได้แสดงความคิดสร้างสรรค์และแรงบันดาลใจในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถและคุณลักษณะพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษา การบริหารหลักสูตรและการสอน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้การนิเทศการศึกษา และการวัดและประเมินผล

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

พัชรินทร์ เปียนขุนทด (2562) กล่าวว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากความสามารถ ในการผลิตนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และสามารถผลิตนักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน จนทำให้เกิดความพึงพอใจ ในการทำงาน ซึ่งเป็นการมองประสิทธิผลในภาพรวมทั้งระบบ

วรวิไลฐ์ พัววิสิทธิ์ (2566) กล่าวว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารและครูในการบริหารหรือดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนจนเกิดผลลัพธ์ที่ทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน มีความครบถ้วนสมบูรณ์ โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจในการ

ทำงานของครู ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน จนทำให้เกิดความพอใจในการทำงานซึ่งเป็นประสิทธิผลในภาพรวมทั้งระบบ

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ในการร่วมกันบริหารจัดการและดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วุฒิพร กัณฑ์ศรี (2562) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .64$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราพร ศรีผาโคตร (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .71$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ทั้งสิ้น 1,686 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 163 คน ครูผู้สอน 1,523 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 313 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 29 คน ครูผู้สอน 284 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม

5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 องค์ประกอบ 26 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบ 22 ข้อ

5.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

สร้างเครื่องมือวิจัยที่เป็นแบบสอบถามโดย ศึกษาตำรา เอกสาร หลักการ แนวคิด ของนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลของสถานศึกษา นำไปตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่า IOC อยู่ระหว่าง ตั้งแต่ 0.60-1.00 ค่าความเที่ยงตรงถือว่าใช้ได้ตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ปรากฏว่า ความเชื่อมั่นของภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 และประสิทธิผลของสถานศึกษามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู พร้อมด้วยแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้กลับคืนทางไปรษณีย์และแบบออนไลน์โดยใช้ Google forms ในกรณีที่ได้รับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไม่ครบ ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อประสานขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองอีกครั้ง ซึ่งจะติดต่อทางโทรศัพท์ และเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองพิจารณาความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล ได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น 313 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่าง

5.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.5.1 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation: S.D.) เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556) โดยมีเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 = มากที่สุด, 3.51-4.50 = มาก, 2.51-3.50 = ปานกลาง, 1.51-2.50 = น้อย, 1.00-1.50 = น้อยที่สุด

5.5.2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยหาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ 0.80-1.00 = ระดับสูง, 0.60-0.79 = ระดับค่อนข้างสูง, 0.40-0.59 = ระดับปานกลาง, 0.20-0.39 = ระดับค่อนข้างต่ำ, 0.01-0.19 = ระดับต่ำ

6. ผลการวิจัย

6.1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา	4.43	0.64	มาก
2. การบริหารหลักสูตร	4.38	0.65	มาก
3. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้	4.41	0.64	มาก
4. การนิเทศการศึกษา	4.40	0.67	มาก
5. การวัดและประเมินผล	4.42	0.63	มาก
รวม	4.41	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.64) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ การวัดและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.63) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.64) การนิเทศการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.67) การบริหารหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

6.2 ผลการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ประสิทธิภาพของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.34	0.66	มาก
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก	4.43	0.63	มาก
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา	4.45	0.60	มาก
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.42	0.64	มาก
รวม	4.41	0.63	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.63) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.63) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.64) และความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

6.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y
X_1	.418**	.537**	.597**	.612**	.669**
X_2	.374**	.524**	.603**	.656**	.666**
X_3	.374**	.575**	.580**	.578**	.649**
X_4	.372**	.544**	.599**	.610**	.655**
X_5	.392**	.645**	.649**	.647**	.718**
X	.456**	.666**	.715**	.733**	.793**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .793$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านกับประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารหลักสูตร (X_2) กับ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Y_4) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .656$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล (X_5) กับ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา (Y_3) โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .649$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้านกับประสิทธิผลของสถานศึกษา เป็นรายด้าน ด้านการนิเทศการศึกษา (X_4) กับด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (Y_1) โดยมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำ ($r_{xy} = .372$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

7. สรุปผลการวิจัย

7.1 ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการบริหารหลักสูตรตามลำดับ

7.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาและด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ตามลำดับ

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} = .793$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

8. อภิปรายผล

8.1 ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจ

เนื่องมาจากภาวะผู้นำเชิงวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการที่เข้มแข็งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเชิงวิชาการจึงจำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การประสานงานและติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน การสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนางานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ยังมุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารจัดการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยมีส่วนร่วมทั้งกับคณะครูและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายและ วิสัยทัศน์ของงานวิชาการมีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศติดตามให้กำลังใจและให้คำแนะนำครูส่งเสริมครูให้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนมีการวัดและประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อนำเอาผลมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Purkey and Smith (1983) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูและมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีคุณภาพเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการเป็นผู้นำเชิงวิชาการที่เข้มแข็ง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการจึงสำคัญอย่างยิ่งต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วุฒิพร กัณฑ์ศรี (2562) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

8.2 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษาเป็นปัจจัยสะท้อนความสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการบรรลุพันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้เชิงประจักษ์ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ทั้งนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ได้ขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านการดำเนินโครงการจำนวน 31 โครงการ ครอบคลุมเป้าหมายสำคัญ 15 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำผลการทดสอบระดับชาติมาพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่ความเป็นมืออาชีพ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการนิเทศ ส่งผลให้สถานศึกษาในสังกัดได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ การนิเทศติดตาม และการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาจึงสามารถดำเนินการตามพันธกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น นอกจากนี้การดำเนินโครงการ

ยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ การเป็นองค์กรคุณภาพ จัดการศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีสมรรถนะ และมีความสุข โดยมีการจัดสรรงบประมาณและสามารถเบิกจ่ายได้ครบร้อยละ 100 แสดงถึงความพร้อมด้านการบริหารจัดการ งบประมาณและการบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัด สามารถพัฒนาได้ตามมาตรฐานและบรรลุเป้าหมายเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยส่งผลให้สถานศึกษาในสังกัดมีความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาและมีความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ช่วยให้สถานศึกษาดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย พร้อมทั้งสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและแก้ไขปัญหาภายในได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินงานที่มีคุณภาพและนำข้อมูลไปใช้วางแผนพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ จิตรพร คำภูเขียว (2565) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา มีความสำคัญต่อองค์กรหรือหน่วยงานมาก เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จขององค์กร ช่วยตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามความต้องการ และวัตถุประสงค์ขององค์กรที่คาดหวัง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพร ศรีผาโคตร (2563) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับมาก

8.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับค่อนข้างสูง ($r_{xy} .793$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำเชิงวิชาการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงวิชาการที่เข้มแข็งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการสอนของครูตลอดจนถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ยังสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนางานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาที่กำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน บริบทชุมชนและนโยบายการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ซึ่งก็คือประสิทธิผลของสถานศึกษานั้นเอง อีกทั้งยังเป็นการสะท้อนถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาที่ช่วยสร้างคุณภาพชีวิตและพัฒนาทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาให้ก้าวไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Purkey and Smith (1983) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมากต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา คุณภาพการ

สอนของครูและมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิราพร ศรีผาโคตร (2563) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

9.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับค่อนข้างสูง ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง

9.1.2 ด้านการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ รวมถึงด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน สอดคล้องกับนโยบาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลที่โปร่งใส และใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

9.1.3 ด้านการบริหารหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานและบริบทของผู้เรียน รวมทั้งนิเทศ ติดตาม และพัฒนาศักยภาพครูในการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

9.1.4 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สถานศึกษาควรพัฒนานโยบายและหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ และสนับสนุนครูในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของผู้เรียน

9.1.5 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สถานศึกษาควรมุ่งยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพัฒนาผลการประเมินระดับชาติ ส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ สนับสนุนการสร้างผลงานของผู้เรียน และเพิ่มโอกาสการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

9.2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิชาการด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ และการ

สร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

9.2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

9.2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

9.2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

10. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2566 ข). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.

กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

จิตราพร คำภูเขียว. (2565). *บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จิราพร ศรีผาโคตร. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เบญจมาศ หนูไชยทอง. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พัชรินทร์ เปียขุนทด. (2562). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

รัตนา ดวงแก้ว. (2561). *ภาวะผู้นำการเรียนการสอน: นวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*.

นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรวลัญช์ พัวลิทธิ. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน*

- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2557). *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วุฒิพร กันต์ศรี. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. (2567). *รายงานแผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. <https://www.chaiyaphum3.go.th/>
- Chell, J. I. (2001). *The role of instructional leadership: A summary of a master's project*. <http://www.ssta.sk.ca/research/leadership>
- Hallinger, P. & Murphy, M. (1985). Assessing the instructional management behavior of principals. *The Elementary School Journal*, 86(2), pp. 217–247.
- Hughes, J. (1997). Teaching and learning strategies. *Journal of Education Research*, 45(2), pp. 120–135.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), pp. 607–610.
- Leithwood, K., Day, C., Sammons, P., Harris, A., & Hopkins, D. (2006). *Successful school leadership: What it is and how it influences pupil learning*. DfES Publications. London: DfES Publications.
- Purkey, S. C. & Smith, M. S. (1983). Effective schools: A review. *Elementary School Journal*, 83(3), pp. 23–34.
- Weber, M. (2002). *The theory of social and economic organization*. New York: Oxford University Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

The Relationship between the Role of Administrators and Work Motivation of
Teacher under Nakhon Ratchasima
Primary Educational Service Area Office 3

วรรณสิริ ชันดี^{1*} และสรุณี ดีปู²

Wansiri Khantee^{1*} and Sanrudee Deepu²

^{1,2} สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

^{1*,2} Department of Educational Administration, Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand.

^{1*} Corresponding Author, E-mail : pongp3304@gmail.com

Received: 14 January 2026, Revised: 30 May 2026, Accepted: 15 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ปีงบประมาณ 2568 จำนวน 322 คน โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นภูมิ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การกำกับ ติดตามและประเมินผล 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ความรับผิดชอบ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .819